

มัสยิดกูวตลอิสลาม (มัสยิดตึกแดง)

โดย อิหม่าม นาวิน สาสนกุล

“มัสยิดกูวตลอิสลาม” ตั้งอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา ซอยสมเด็จเจ้าพระยา ๑ (ด้านหลังอุทยานสมเด็จย่า) มัสยิดตึกแดงและชุมชนมุสลิมตึกแดง มีประวัติความเป็นมาย้อนหลังไปในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย เนื่องจากบริเวณนี้มีลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่อยู่ติดริมฝั่งแม่น้ำสายหลักคือแม่น้ำเจ้าพระยา (เชิงสะพาน พุทธฯ ฝั่งธนบุรี) การคมนาคมสะดวกสบายทั้งทางบกและทางน้ำจึงกลายเป็นแหล่งติดต่อค้าขายสืบเนื่องกันมาเป็นระยะเวลาช้านาน

มีชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามจากหลายภูมิภาคมารวมกันอยู่ ณ บริเวณนี้ ด้วยเหตุผลหลายประการ อาทิเช่น ล่องเรือแพมาจากกรุงศรีอยุธยาเพื่อมาค้าขายสินค้าในบางกอก และได้มาจอดเรือแพเพื่อพักเป็นครั้งคราว หรือบ้างก็มาสร้างหลักปักฐานอยู่เป็นการถาวรก็มี บ้างก็มาไกลจากต่างบ้านต่างเมือง

แต่ส่วนมากของชาวไทยมุสลิมที่เป็นบรรพชนของชาวมุสลิมตึกแดงในปัจจุบันนี้ เป็นกลุ่มที่มีเชื้อสายมาจากประเทศอินเดีย และอีกกลุ่มหนึ่งมีเชื้อสายมาจากไทรบุรี-ปัตตานี

สืบเนื่องมาจาก สมเด็จเจ้าพระยาบรมมหาพิชัยญาติ (ทัต บุนนาค) เมื่อครั้งยังดำรงตำแหน่งเป็นพระยาศรีพิพัฒน์ฯ ท่านเป็นเจ้านายที่โปรดปรานในเรื่องวิชาการช่างฝีมือต่าง ๆ เป็นอย่างยิ่ง คราใดที่ท่านเดินทางลงไปว่าราชการที่หัวเมืองปักษ์ใต้ ท่านก็มักจะนำ ช่างฝีมือดี กลับมาด้วยคราว ละหลาย ๆ คน ซึ่ง

ช่างฝีมือเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นชาวมุสลิมทั้งสิ้น ท่านได้ซุบเลี้ยงเมตตาให้ปลูกสร้างบ้านเรือนอาศัยอยู่ในบริเวณนี้ ชาวมุสลิมจึงเรียกท่านอย่างสนิทสนมว่า “สมเด็จพระเจ้าพระยาองค์น้อย”

ซึ่งถือว่าเป็นการเริ่มต้นของชุมชนมุสลิมในบริเวณนี้อย่างชัดเจน สมเด็จพระเจ้าพระยาบรมมหาพิชัยญาตินี้ ท่านสืบตระกูลมาจากท่านเจ้าพระยาเอกทัศหัตมา (ตันสกุล บุนนาค) ซึ่งเป็นชาวมุสลิมเปอร์เซีย และเป็นข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ในสมัยสมเด็จพระเอกาทศรถแห่งกรุงศรีอยุธยา

แต่เดิมบริเวณปากคลองบ้านสมเด็จนี้เป็นที่ตั้งของอาคารพักสินค้า ซึ่งก่อสร้างด้วยอิฐมอญหรือที่เราเรียกกันว่า “อิฐแดง” โดยไม่มีปูนฉาบทับผิวนอกของอาคาร เมื่อมองจากด้านแม่น้ำเจ้าพระยามาแต่ไกลก็จะเห็นเป็นกลุ่มตึกสีแดงสลับละลานตาไปหมด จึงได้เรียกบริเวณนี้กันจนติดปากมาแต่เดิมว่า “บ้านตึกแดง”

แต่เดิมบริเวณปากคลองบ้านสมเด็จนี้เป็นที่ตั้งของอาคารพักสินค้า ซึ่งก่อสร้างด้วยอิฐมอญหรือที่เราเรียกกันว่า “อิฐแดง” โดยไม่มีปูนฉาบทับผิวนอกของอาคาร เมื่อมองจากด้านแม่น้ำเจ้าพระยามาแต่ไกลก็จะเห็นเป็นกลุ่มตึกสีแดงสลับละลานตาไปหมด จึงได้เรียกบริเวณนี้กันจนติดปากมาแต่เดิมว่า “บ้านตึกแดง”

แดง”

เมื่อบริเวณตำบลหมู่บ้านแห่งนี้กลายเป็นชุมชนที่มีมุสลิมมารวมกันอยู่เป็นจำนวนมาก สิ่งที่จะขาดเสียมิได้ก็คือมัสยิด ท่านสมเด็จองค์น้อยทรงทราบความสำคัญในข้อนี้ดี จึงได้หารือกับท่าน “นายเสมียนอาลี” (ตันสกุล นานา) ซึ่งเป็นผู้ใกล้ชิดและเป็นผู้ใหญ่ที่ชาวมุสลิมในตำบลบ้านตึกแดงให้ความเคารพนับถือ เพราะเห็นว่าชาวบ้านต้องไปทำพิธีวันตรุษและวันออกบวชของชาวมุสลิมกันที่สุเหร่าบ้านอื่น ท่านจึงยกอาคารที่เคยเป็นคลังสินค้าหลังหนึ่งให้เป็นมัสยิด ชาวมุสลิมบ้านตึกแดงก็ได้ใช้อาคารหลังนี้ปฏิบัติศาสนกิจอยู่ชั่วระยะเวลาหนึ่ง

แต่เนื่องจากอาคารหลังดังกล่าวมีพื้นที่จำกัด และเริ่มจะชำรุดทรุดโทรม ชาวมุสลิมตึกแดงจึง -

ร่วมใจกันคิดที่จะสร้างมัสยิดขึ้นมาใหม่
เลยเข้าไปหาหรือและขอคำแนะนำจากท่าน
สมเด็จจองค์น้อย เมื่อได้ทราบเช่นนั้น ท่าน
จึงได้ยกที่ดินบริเวณปากคลองบ้านสมเด็จ
ให้แปลงหนึ่งและสั่งให้รื้ออาคารหลังเดิมที่
เคยใช้เป็นมัสยิดออกไป จากนั้นก็ได้สร้าง
อาคารมัสยิดหลังใหม่ โดยมอบหมายให้ท่าน
นายเสมียน อาลี เป็นหัวเรี่ยวหัวแรงในการ
จัดหาทุนทรัพย์

มัสยิดกุวตลอิสลาม (สุเหร่าตึกแดง)
ได้เริ่มวางรากฐานประมาณปี พ.ศ. ๒๔๐๐
โดยท่านสมเด็จจองค์น้อยได้มอบหมายให้
คณะช่างของท่านเป็นผู้ดำเนินการก่อสร้าง

โดยมีต้นแบบมาจากมัสยิดที่บ้านเกิดของท่านนายเสมียนอาลีที่เมืองแรนเดิร์ท แคว้นสุรัต ประเทศ
อินเดีย

ในการสร้างมัสยิดบนฝั่งแม่น้ำนั้น ท่านสมเด็จจองค์น้อยได้แนะนำให้ช่างใช้วิธีการลงฐานเช่นเดียวกันกับ
การลงฐานพระปรางค์วัดอรุณ พระปรางค์วัดพิชัยญาติ คือการนำซุงทั้งต้นมาปักเรียงเป็นแนวยาวตลอดริม
ตลิ่ง และนำซุงขนาดย่อม ๆ ลงมาวางซ้อนประสานกันเป็นลักษณะตาหมากรุก จากนั้นนำโอ่งขนาดพอดีกับ
ช่องตาหมากรุกวางครอบลงไป ในระหว่างช่องว่างของซุงแต่ละช่องนั้น ๆ จนเต็มพื้นที่ในบริเวณที่จะเป็นตัว
อาคารมัสยิด ก่อนที่จะถมดินปรับพื้นที่เพื่อเริ่มดำเนินการก่อสร้างต่อไป

นับเป็นวิธีการที่ได้ผลดีมาก เพราะจากวันเวลาที่ผ่านไปถึงกว่า ๑๕๐ ปี ผ่านมหาสงครามโลกมา
แล้วถึง ๒ ครั้ง ๒ ครา ผ่านภัยธรรมชาติต่าง ๆ ไม่เว้นแต่ละปี มัสยิดกุวตลอิสลามก็ยังคงยืนหยัดงดงาม
โดดเด่นเป็นสง่าอยู่ริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาเช่นดังเดิมทุกประการ!

สำหรับโคมแก้วเจียรไนที่ประดับอยู่ในมัสยิดนั้น เป็นโคมแก้วเจียรไน ที่สมเด็จจองค์น้อยท่านสั่ง
มาจากยุโรป พร้อม ๆ กับโคมแก้วเจียรไนชุดที่นำไปประดับอยู่ที่พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท

เมื่อมีชุมชนมุสลิม มีมัสยิดแล้ว ก็ต้องมีผู้นำทางศาสนาที่ชาวมุสลิมเรียกว่า “อิหม่าม” หลังจากที่ท่านสมเด็จองค์น้อยได้มีดำริให้ก่อสร้างมัสยิดขึ้นมาแล้ว ก็จำเป็นที่จะต้องค้นหาผู้ที่มีความรู้ด้านศาสนาอิสลาม มีความประพฤติที่จะเป็นแบบอย่างที่ดีของชาวมุสลิมในชุมชนได้

ผู้ที่เข้ามาทำหน้าที่เป็นผู้นำศาสนาหรือ “อิหม่าม” ท่านแรกในคราวนั้น ก็คือท่านตวันฮัจยี มุฮัมหมัด ยูซุฟ อัล มะห์ตาวิ ชาวไทรบุรี (ต้นสกุล สาสนกุล) ท่านสำเร็จการศึกษาภาคศาสนามาจากซาอิดีอารเบีย

นับแต่นั้นมาจนกระทั่งปัจจุบันเป็นระยะเวลายาวนานถึง ๑๕๓ ปี (พ.ศ. ๒๕๕๓) ตระกูลสาสนกุลได้สืบทอดตำแหน่งอิหม่ามประจำมัสยิดกุwaitอิสลามมาแล้วถึง ๖ รุ่น

โดยเฉพาะอย่างยิ่งอิหม่ามท่านที่ ๔ คือท่านฮัจยี ยูซุฟ สาสนกุล (อาจารย์ หวังโษะ) ท่านเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับจากชาวมุสลิมอย่างกว้างขวาง ท่านได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่งสำคัญ ๆ หลายตำแหน่งที่น่าภาคภูมิใจที่สุดคือท่านได้รับตำแหน่งประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดธนบุรีในขณะนั้น (เทียบเท่าตำแหน่งประธานกรรมการกลางอิสลามประจำกรุงเทพมหานครในปัจจุบัน ดังนั้นจึงถือได้ว่าท่านเป็นประธานคณะกรรมการอิสลามประจำกรุงเทพมหานครเป็นท่านแรกเลยก็ว่าได้)

ในยุคนั้นมัสยิดกุwaitอิสลามหรือสุเหร่าตึกแดง ถือว่าเป็นศูนย์กลางของพี่น้องชาวมุสลิมในกรุงเทพฯ หรืออาจจะในประเทศไทยเลยทีเดียว ถ้าชื่อว่าเป็นชาวไทยมุสลิมแล้ว เมื่อ ๖๐- ๗๐ ปีก่อนคงไม่มีใครใดที่ไม่รู้จัก “ครูหวังโษะ” อย่างแน่นอน

เช่นเดียวกับกับตระกูลนานา-วงศ์อารยะ ที่สืบเชื้อสายมาจากท่านนายเสมียนอาลี ก็ได้สืบทอดเจตนารมณ์ในการให้การสนับสนุนและบริหารงานด้านทุนทรัพย์ของมัสยิดมาตลอด ๑๕๐ กว่าปีที่ผ่านมามีมาด้วยเป็นอย่างดีเช่นกัน

